

Prologas

*Jėzus atsakė: „Lapės turi urvus, padangių sparnuočiai – lizdus, o Žmogaus Sūnus neturi kur galvos priglausti.“**

(Mt 8, 20)

Tai aš: skruzdė viržiuose. Arba paukštis, paklydęs visatoj. Toli nuo žemės. Tačiau *ji* tebėra taip arti, jog juntų, kaip kvėpuoja į kaktą.

Tvirtai stovi išžergtomis kojomis ir tiesia į priekį rankas. Tada numeta daiktą žemėn. Pasigirsta čaižus barkštelėjimas, nes metalas kliudo akmenį. Visada nešiosiuos tą garsą.

Kai pamanau, jog viskas virto tyla, sukruta viržiai. Sausas šnaresys. Jos batai atsiskiria nuo sijono apačių ir pamaži ima trauktis atapustom. Kol atsiduria už rato, kur viskas vyksta.

Rate lieku aš. Ir vyriškis. Jis guli viržiuose raudonom putom nudrengta galva. Jos sklinda platyn ir platyn. Raudonis – tai ratas

* Cituojama iš: Šventasis Raštas. Vertė A. Rubšys ir Č. Kavaliauskas. Vilnius: Lietuvos Biblijos draugija, 1999.

aplink mus. Aplink jį ir mane. O ji atbulom pasitraukia. Mums nepasiekiama. Palieka sijono apačias.

Nesu nei skruzdė, nei paukštis. Aš niekas. Tačiau kažkas priverčia pakilti. Išdygti iš oro, kad ji mane pamatytų.

Pajuntu jos rankas. Liečia man galvą. Pečius. Kaklą. Veidą. Įgrežia man į akis pirštus. Lėtai. Kol viskas pajuosta. Neskauda. Tačiau persmelkia baimė.

Ji paima mane į glėbį, lyg būčiau kas nors trapu ir lengva. Laiko mane. Glaudžia.

Užuodžiu jos odos kvapą. Saulėj išdžiūvus žolė ir šviežias prakaitas. Prieskoniai ir druska. Bet jos nematau, nes kartą ir visiems laikams ji suvarė man į akis pirštus.

Jaučiu, kaip prieš atstumdama įtempia raumenis. Pilvo. Krūtinės, rankų. Juntu jos arteriją. Stipri srovė, grumzdžianti po ledu. Grėsmingai arti.

Kūną slegiantis šaltis. Pats vienas akiai leidžiuos visaton. Bijodamas nukristi pariečiu kojas. Pasiruošęs viskam. Užsidengiu rankomis veidą. Noriu apsisaugoti, kad nenukrisčiau.

Tuomet suprantu, jog kybau ore. Sklendžiu. Jos balsas suošia prie ausies, kaip nakties vėjas pro atvirą langą: „Laiminu tave, Benjaminai, esi laimės sūnus!“

Sako, jog nutylėta tiesa taip pat gali būti melas. Taigi melo daugiau, nei įsivaizduojame.

Nesakiau, kas numetė samišką šautuvą į viržius. Tikriausiai jau buvau pradėjęs ieškoti savo tiesos.

Galbūt tikrasis melas ir yra nutylėta tiesa?

Dievas nebylus. Ar Dievas melagis, jei tyli?

Parašyta, kad mes sukurti pagal Dievo paveikslą.

Tai gal didžiausias mūsų ir Jo panašumas yra gebėjimas nutylėti?

*...Tik tas, kuris bijojo, randa atilsį, tik tas, kuris
nusileidžia į požemio pasaulį, išgelbsti mylimąją,
tik tas, kuris išsitraukia peilį, laimi izaoką...**

(S. KIRKEGORAS. „BAIMĖ IR DREBĖJIMAS“)

Tai irgi aš: svetimame mieste bandžiau suvesti balansą. Tačiau viskas buvo ne taip. Gyvenimas lėkė pro šalį. Aukštyn kojomis. Atbulom. Žmonės, sutikti gatvėse, buvo kaukėti. Visi iki vieno. Jie buvo Dina, kuri, visaip keisdama apdarus, bandė nuo manęs pasislėpti.

Dangus buvo milžiniška nušveista moneta, į kurią spjaudė ilgos plytinių kaminų eilės.

Kažkas man parašė laišką, prašydamas atsiimti Dinos violončelę. Taip daro draugai ar giminės, kai kas nors miršta. Variau tą mintį šalin, nes norėjau surast jos gyvos pėdsakus.

Priešais mane, kraipydama klubus, kurį laiką ėjo moteris didelė skrybėle. Prisiminiau, kaip Andersas kartą pasakė: „Venk moterų, kurios galvą bando paslėpti po skrybėle, o atrodo taip, lyg vaikščiotų pliku užpakaliu. Jos nėra tokios drovios ar nuogų, kaip svajoji.“

Violončelę galėjai vaizduotis kaip moterį nuogu užpakaliu. Ji stovi kažkur čia, svetimame mieste, atremta į sieną, verksmo pilnais viduriais.

Galėjai sau tarti, jog, suradęs violončelę, rasi verksmą. Arba mirtį. Arba ir viena, ir kita.

Taip pat galėjai su savim ginčytis, ar tai pamišėlio poelgis, ar suprantama vaiko reakcija. Šiaip ar taip, vienodai juokinga.

* S. Kirkegoro citatas vertė J. Adomėnienė.

Griežti nemokėjau ir neketinau mokytis. Violončelė greičiausiai nėra tokia vertinga, kad ją praradęs labai kentėčiau. Tačiau buvo nuspręsta. Turėjau surasti instrumentą ir pargabenti į Reinsnęsą.

Pro mane skubantys žmonės, balsai, neįprasta šnekta, sumaištis virto tikru pragaru, kuris atvėrė kiekvieną porą. Buvau vaikas, Dina užsodino mane ant arklio sakydama, kad laikys už apynasrio, kol išjosi iš kiemo, o paskui pats turėsiu paimti pavadį.

Purvinoje, dvokiančioje geležinkelio stotyje mane apėmė jausmas, jog įžengiau į požemio karalystę. Buvau Orfėjas. Moters pėdsakai atvedė į mirusiųjų pasaulį.

Važiuodamas iš stoties keletą kartų pasitikrinau, ar laiškas su adresu guli vidinėje palto kišenėje. Nors adresą vežikui buvau sakęs dukart ir abu sykius jis linktelėjo patvirtindamas, jog suprato.

Didelis, aukšta tvora aptvertas namas stovėjo atokiau nuo gatvės. Jį saugojo kaltiniai geležies vartai su smagiais viršuje ir apačioje. Gėlių lysves prie laiptų buvo užgožusios laukinės vynuogės ir piktžolės. Namas neatrodė gyvenamas.

Paprašęs vežiką luktelėti, žengiau kelis žingsnius iki vartų ir susiradau pažaliavusį skambutį. Kažkur name sučirškė. Bet nieko neįvyko. Pabandžiau atidaryti vartus. Šie garsiai, grėsmingai girgžtelėjo, tačiau nepasidavė.

Ėmiau vartus klebinti. Šaukti. Apimtas vaikiško įniršio. Vienatvę, nusivylimą, nuovargį – viską išrėčiau šiurkščia jų kalba, kurios dorai nemokėjau. Benjaminas nori pas Diną. Pas mamą!

Niekinau save. Bet negalėjau sustoti. Dar ne!

Galų gale vežikas, matyt, dėl to triukšmo pasijuto nejaukiai. Norėjo gauti užmokestį ir važiuoti sau.

Kaimyniniame name atsivėrė langas, jame pasirodė moteriškė ir ėmė man kažką šaukti. Nesupratau jos. Tačiau iš žodžio

„wahnsinnig“* nusprendžiau, jog ji mane plūsta. Į gatvę atsivėrė daugiau langų. Pasigirdo daugiau balsų. kažkas šūktelėjo žodį „policija“.

Tuomet atlyžau. Ir jusdamas, jog iš tiesų namas egzistuoja tik mano sąmonėje, įlipau į vežimaitį.

Netoliese susiradau pigią nakvynę ir kasdien po keletą kartų atėidavau prie namo. Spiginanti saulė buvo tikra kančia. Mano tam-sūs drabužiai – taip pat. Žinoma, galėjau įsigyti lengvesnių. Tiek pinigų aš turėjau. Bet kada juos dėvėčiau, iš čia išvykęs? O ir žmonės, pas kuriuos buvau apsistojęs, sakė, jog atšalti gali bet kurią dieną.

Visas pensionas, net kieta it akmuo pagalvė, buvo prisigėręs lašinių ir dešros kvapo. Blakės buvo gyvas, nenustygstantis tapetų piešinys. Todėl mieliau sėdinėčiau aikštėse ir turgavietėse, aplink krentant lapams. Žmonės skubėjo savais reikalais, nekreipdami į mane dėmesio. Tačiau persekiojo slogi nuojauta, jog esu stebimas.

Galėjai vaizduotis, jog širdis kraujui varyti nereikalinga. Viską vertė cirkuliuoti vienatvės jėga. Neaplenkdama nė mažiausios kūno kertelės.

„Mirtis!“ – šnabždėjo ji.

Buvau Orfėjas. Apsiėmiau padaryti žygdarbį. Dėl ko?

Kalba mane mirtinai vargino. Iš pradžių visi kalbėjo motušės Karenos balsu. Sugrįždavau į vaikystę, o ji garsiai skaitydavo įdomias vokiškas istorijas, norėdama išmokyti kalbos. Maniau, kad moku ją tiek, jog galiu susikalbėti paprastomis temomis. Tačiau po kelių valandų viskas galvoje susijaukdavo. Pradėdavau manyti, jog žmonės leidžia garsus tam, kad ne taip suprasčiau arba kad mane suklaidintų.

* Pamišęs (*vok.*).

Kai vakarais atsiguldavau į lovą, pro langelį lubose žvelgdamas į nesantį Dievą, galvoje imdavo suktis balsai ir žodžiai. Ar žmonės, su kuriais bandydavau kalbėtis, suprasdavo, ko juos klausiu? Ar aš suprasdavau, ką jie atsako?

Tikėjau, kad ji gyva. Ir bijojau, jog tai pasitvirtins.

Tačiau Orfėjas privalėjo įsitikinti ir parvežti žinią namo.

Galėjai vaizduotis, kad ji sėdėjo štai ant šio suolelio arba ėjo šita gatve. Kartą pamaniau, jog matau ją. Ir keletą kvartalų sekiau paskui nepažįstamą moterį. Kol ji atsigrižo ir apliejo mane pikty žodžių lavina.

– Nėra ko bijoti! Tai tik Orfėjas, – draugiškai tariau.

Tada ji pasileido bėgti. Rankinukas maskatavo prie šlaunies. Atrodė kvailokai. Buvo pernelyg aukštais kulniukais. Žingsniai tankiai kaukšėjo grindiniu. Beveik toje pačioje vietoje. Galėjai nesunkiai pavyti. Sugriebti už rankos ar šiaip už ko nors. Pagunda buvo didelė. Tuo idiotišku bėgimu ji tarsi šito prašėsi.

Po trijų dienų vis dar slankiojau gatvėmis. Prie batų kibo lapai ir purvas, lyg būtų buvę mano dalis, kurios negaliu atsikratyti.

Atsikėliau anksti, nusprendęs pasikalbėti su kaimyninių namų gyventojais. Kruopščiai nusiskutau ir apsvilkau švarius marškinius.

Ėjau skambinėdamas nuo durų prie durų. Sustojęs klausydamasi tolimo mechaniško trepsėjimo. Didelių kojų, įautų į batus odiniais padais. Mažesnių kojų veltiniais padais. Aukštų kulniukų, kurių metalinis kaukšėjimas kone gąsdino. Tai kartojosi be galo. Dalyvavau apeigose su mažytėmis variacijomis. Rodėsi, tarsi jie žaistų su manimi, norėdami paklaidinti ir priversti užmiršti, kodėl čia esu.

Niekas nepažinojo Dinos Grenel. Vieni atsakydavo mandagiai, tačiau abejingai, lyg manęs nė nematytų. Kiti suirzdavo ar

išsigąsdavo, tarsi manydami, jog skambinu vien tam, kad juos primuščiau. Kai kurie buvo šalti, dalykiški ir nešnekūs. Dar kiti žiūrėjo į mane kaip į beprotį. Kas gi daugiau vaikštinėtų nuo durų prie durų ir klausinėtų apie kažkokią moterį, negalėdamas nusakyti net išvaizdos.

Pavakare grįžau prie to paties namo, kurio adresą turėjau. Paskambinau kaip ir kitas dienas.

Tuomet ritualas nutrūko. Artėjo žingsniai! Brūkšintys, bet spartūs. Duryse pasirodė pagyvenęs skvarbių akių vyriškis sidabriniais ūsais. Akimirką stovėjome varstydami vienas kitą žvilgsniais. Galų gale jis nekantriai tarė:

– Na?

Prisistačiau ir laukiau, kad mane atpažintų. Tačiau vyriškis žiūrėjo tuščiu žvilgsniu.

– Man pranešė, jog čia galiu atsiimti ponios Grenelv violončelę, – paaiškinau.

Pagaliau jis sureagavo draugiškai vryptelėdamas.

– Štai kaip. Vadinasi, tai jūs? Taip, aš esu Karlas Majeris. Iš tikrųjų saugau violončelę, – pasakė vyriškis.

Situacija buvo dirbtinė. Ėmiau karščiuotis. Visi klausimai užplūdo vienu metu. Stovėjau kažką vapėdamas.

Vyriškis valandėlę apžiūrinėjo mane, paskui linktelėjo. Net nežinojau, ar jis suprato, ką sakiau. Tada pakvietė užteiti į didelį tamsų prieškambarį. Baldai, tikri statiniai, glemžė orą ir šviesą. Tarp sieninių spintų ir kėdžių aukštomis atkaltėmis vyriškis sumožo.

Paiškėjo, jog tai mastras. Jis apsiėmęs saugoti Dinos Mėr violončelę. Kai tik pasakė „Dinos Mėr“, supratau, jog Dina buvo pasivadynusi kita pavarde.

Man tereikėjo vaizduoti, jog žinau. Taip pat turėjau išklausti iš jo tai, ko nežinojau.

Virpėdamas iš nekantrumo padaviau jam ranką ir pasakiau, jog jaučiu palengvėjimą, pagaliau užtikęs ką nors namie. Kol į kabyklą, panašią į kartuves, kabinau paltą, apsikeitėm keliom frazėm. Jis apgailestavo, kad keletą dienų buvo išvykęs. Tada nuvedė per baldais užgrioztus kambarius. Galiausiai atsidūrėme salėje, kurios viduryje ant tamsių parketo grindų stovėjo milžiniškas fortepijonas. Sienos nukabintos įvairiais instrumentais. Buvo keli smuikai, altas, pučiamųjų.

Giliai įkvėpiau. Tolimam kampe atpažinau Dinos violončelę. Akys pritvinko ašarų.

Vyriškis pasakė atnešiąs ko nors atsigaiivinti. Deja, negalįs pasiūlyti nieko prašmatnaus, nes tarnaitė turinti išveiginę dieną.

Žengiau prie instrumento. Paliečiau jį. Glotnus medis. Ir vėsus, ir šiltas. Brėžis viename šone. Atpažinau jį. Kaip draugą. Violončelė skleidė savotišką energiją. Buvau jos pasiilgęs.

Putojanti prisiminimų jūra. Paslaptys. Siaubas. Liūdesys. Ir džiaugsmas. Nejutau, kad verkiu, kol neišgirdau jo sugrįžtant.

Stovėdamas nugara į jį, bandžiau susitvardyti. Girdėjau, kaip ant stalelio palei vieną aukštą langą jis pastatė grafina ir taures. Ne taip, kaip kiti kambariai, kuriuos perėjome, šis buvo skirtas vien muzikai. Be sunkių portjerų. Be nereikalingų baldų. Be kilimų.

Jutai, jog esi čia nebe pirmą kartą. Nes jos būta čia.

– Buvo gabi, – pasakė jis ir rankos mostu pakvietė prie stalo. – Labai gabi. Tačiau kiek per sena koncertuoti. Be to, moteris, – užbaigė.

Atkreipiau dėmesį, kad pasakė „buvo“. Mane tai įsiutino. Keista. Juk buvau pasiruošęs žodžiui „buvo“, argi ne?

Atsisėdau.

– Jai kažko trūko. Pirštų lankstumo, – tarė jis. – Buvo pernelyg užleidusi griežimą. Per kieta. Vėlai pateko pas patyrusį mokytoją.

Akimirką patylėjo, tarsį mąstydamas apie ją.

Paklausiau, ar žino, kur ji dabar. Jis trumpam palinko prie vyno taurės, paskui atrėmė mano žvilgsnį.

– Prieš kurį laiką ji išvažiavo.

– Kur?

– Sunku pasakyti. Minėjo Paryžių.

Bandžiau suprasti iš balso, ar jis žino daugiau, nei sako. Tačiau tai buvo neįmanoma. Nepažinojau jo tiek, kad galėčiau sugauti meluojant.

– Sunkūs laikai, – murmėjo jis susirūpinęs. – Sunku tokiais laikais Paryžiuje... Niekada nesupratau to žmonijos pažeminimo, kuris, rodos, yra būtinas...

– Kas tai?

– Karas.

Jis patylėjo. Tada, greičiau pats sau, tarė:

– Žavinga ir maloni. Visada dėmesio centre. Pažinojau ne vieną, troškusį jos draugijos. Ne visi buvo iš aukštesniųjų luomų.

Kodėl jis visą laiką kalba būtuojų laiku?

– Ar ji mirusi? – paklausiau.

– Ne, kodėl turėtų būt mirusi? – nusistebėjo jis. – Suprantama, laikai dabar sunkūs... Tačiau nėra jokio pagrindo manyti, kad jos nebėra gyvos. Kai mačiau ją paskutinįkart, buvo sveika ir žvali, bet violončelę metė.

– Kodėl metė?

– Per daug reikalauja jėgų. Ji kalbėjo apie auką. Jos nuomonė būdavo nepajudinama.

Bandžiau paaiškinti netikįs, jog Dina galėjo mesti ar apleisti violončelę.

– Laikiau ją žmogum, kuris palieka viską, ko neįmanoma įamžinti, – iš lėto pasakė jis.

Parodžiau jam laišką su adresu ir parašu, kurio nesugebėjau iki galo iššifruoti.

– Matyt, skubėjo. Kelionė...

Jis pažiūrėjo į mane klausiamu žvilgsniu. Paskui mostelėjo galva kertės pusėn.

– Violončelė, tiesą sakant, nėra labai vertinga, – sumurmėjo jis, – tačiau geras instrumentas. Pasiimkite ją!

– Kur ji gyveno? – paklausiau.

Jis papurtė galvą.

– Ar jūs jai patarėte mesti violončelę? – dar paklausiau.

– Jokiu būdu! – pasipiktino jis. – Bet aiškiai pasakiau, kad ji nepateks į didžiąsias koncertų scenas.

– Beširdiška! – įžūliai tariau.

– Ne, būtina.

– Tai atėmė iš jos viską!

– Ne, suteikė jai drąsos! – tyliai pasakė jis.

– Drąsos? Kokios drąsos?

– Būti savimi.

– Dina visada buvo savimi!

Žiūrėjome vienas į kitą. Jo ūsai buvo juokingi kaip pasišiaušęs žvėriūkštis.

– Sakykite, ar pažinojote tą moterį? Juk turėjote pažinoti, jei ji padovanojo jums violončelę? – paklausė jis.

Konstatavau. Nesistebėdamas. Apie mane ji nekalbėjo. Savo gyvenimu su niekuo nesidalijo. Neminėjo nei Anderso, nei Jakobo. Tiesiog pasislėpė Europos viduryje, pasivadindama Mėr.

Tikriausiai jis pamanė, kad nesupratau klausimo, nes pakartojo:

– Sakykite, ar pažinojote Diną Mėr?

– Ne, ko gera, ne, – trumpai atsakiau.

Ir supratau, jog tiesa.

– Kas jūs? Giminaitis? – paklausė jis.

– Taip. Veikiau draugas...

– Turėjote būti jaunas draugas.

Pasijutau kvailai.

Kol gėrėme, buvo tylu.

– Manau, jums reikia apsispręsti, – iš lėto tarė jis, – ar ieškote violončelės, ar moters.

– Aš ieškau violončelės, – piktai atrėžiau.

– Tada violončelę radote.

– Jūs žinote daugiau apie ją? Ar ne?

Jis papurtė galvą ir nusišypsojo. Lyg erzindamas. Man sunkiai sekėsi valdytis, nes pasirodė, kad jis mane kvailina.

– Ji ir jus paliko? Juk taip? – išgirdau save tariant.

Jam kažkas pasidarė. Net nežinau, kas. Šešėlis vyzdžiuose, krustelėjusi ranka. Vos matomas judesys. Staiga supratau, jog taip ir yra. Ji paliko jį.

– Kodėl manote, kad mes buvome tokie artimi? Aš – senas žmogus, – nusišypsojo jis.

– Nežinau.

Jis šyptelėjo.

– Nedarykite jaunuoliškų išvadų. Suprantat... Daug mačiau jų ateinant ir išeinant. Visi svajoja išgarsėti. Kadais svajojau ir aš. Vieni ateina laiku, tačiau neturi talento ar valios atsižadėti. Kiti turi ir valių, ir talentą, bet per vėlai ateina. Arba gyvenimas juos vienaip ar kitaip sustabdo.

– Kaip?

– O, būna visko. Šeima, pinigų stygius. Meilė ir kitokia beprotybė...

– Kas sustabdė Diną?

– Visų pirma tai, kad ji per vėlai atėjo. Kas nori tapti virtuozu, privalo būti kaip vaškas ir paklusti geležinei drausmei. Be to, neturi slėgti namų ilgesys ir širdgėla.

– Ar ją slėgė?

Jis žiūrėjo į mane tylėdamas.

– Kodėl ji nevažiavo namo? – klastingai paklausiau.

– Nežinau nieko, – skubiai atsakė jis. Pernelyg skubiai?

– Nieko nežinote?

– Ji nebuvo iš tų, kurios bet kam gali atverti širdį, – pasakė jis.

– Bet jūs turbūt nesat bet kas? Esate jos draugas ir mokytojas, argi ne?

– Tai nereiškia, jog esu visų jos reikalų patikėtinis. Ką tikėjotės iš manęs sužinoti?

– Kur galiu ją rasti.

– Apgailestauju, bet nesu tas, kurio jums reikia, – atsiduso jis.

Netrukus išsitraukė kišeninį laikrodį ir pasakė, kad tuoj ateisias mokinys. Jis astisojo ir vėl mostelėjo galva violončelės pusėn.

Kai išėjome į priekambarį, jis padavė vizitinę kortelę.

– Taip, tiesa, – staiga tarė, – galiu duoti teatro, kuriame ji lankydavosi, adresą. Manau, ten turėjo nemažai pažįstamų.

Jis užsikabino lazda ant rankos ir, atsirėmęs į masyvų ažuolinį stalą, kitoje kortelės pusėje užrašė adresą. Aš padėkojau.

Netrukus stovėjau gatvėje su Dinos violončele. Dėklo rankena buvo nutrūkusi. Nešiau ją po pažasčia. Kai sukau už kampo, pasivijo ledinis vėjas. Atskriejo du dideli klevo lapai ir prilipo prie palto.

Liko tik pasvajoti, kaip viskas galėjo būti. Jei būčiau ją radęs. Tačiau kas iš to? Orfėjo kelionė turėjo aiškų tikslą. Galėjai net teigti, jog tikslas pasiektas. Juk parašyta, kad iš požemio karalystės Orfėjas grįžo tuščiomis rankomis. O dabar jis ėjo atgalios su violončelės dėklu.

Pėdindamas į savo buveinę, prisiminiau studentus, kurie mėgdavo garsiai svajoti apie keliones. Per pobūvius Regensene arba Valkendorfe. Arba smuklėse, kai ant stalo atsirasdavo alaus.

Svajodavome pamatyti pasaulio, padaryti medicinos atradimų ir išgarsėti.

Kaip dabar savęs nepatraukti per dantį? Keliavau po pasaulį. Ir kas iš to? Argi dulkės ir purvas ne tokie pat visur, kad ir kur jų užteiktum?

Ji taip pat svajėjo keliauti. Prisiminiau, kaip lipo į „Princą Gustavą“, duodama vėjui daryti skrybėlės kraštus. Vis dar nepakenčiu jos nosinaitės, kuri plazdėjo atsisveikindama. Bandžiau įžiūrėti veido bruožus. Atstumas tarp mūsų buvo per didelis.

Ką ji laimėjo iš tų savo svajonių? Ar surado ramybę, pasprukusi nuo manęs? Pabėgusi nuo to, kad viską galėjau išduoti vienu žodžiu?

Kankinausi galvodamas, kaip ją pakeitė metai. Kokių turėjo meilužių? Iš ko gyveno? Kaip atrodė? Kodėl neišvažiavo iškart, kai suprato, kad reikia? Bandžiau prisiminti, kas ją paskatino. Iš kokių mano žodžių ar poelgių ji nusprendė, kad ją išduosiu? Ar parodžiau silpnumą, kuris privertė ją suabejoti, kad pajėgsiu? Pajėgsiu tylėti.

Violončelė darėsi vis sunkesnė. Žvalinau save vaizduodamasis, kaip ji užšoka ant arklio arba uždaro duris. Visados keliaujanti. Tolyn nuo manęs.

Tokios mintys padėjo apsispręsti rytojaus dieną grįžt į Kopenhagą.

Tačiau kitą dieną neišvažiavau į geležinkelio stotį. Nuėjau į teatrą, kurio adresą buvo davęs maestas. Negalėjau taip visko palikti. Pirmiausia lemendamas kreipiausi į pilkaveidį vyriškį už langelio sienoje. Ieškąs Dinos Mër, ar jis negalėtų padėti. Vyriškis papurtė galvą ir toliau užkandžiavo iš popierinio maišiuko. Kas kart, kai į jį panirdavo, kyšodavo tik viršugalvis. Stengiausi būti mandagus ir paaiškinau, jog labai svarbu, kad gaučiau pasikalbėti su kuo nors, kas ją pažįsta.

Jis visiškai manęs nepaisė. Kol susiprotėjau ištraukti banknotą. Tada, čiulpsėdamas dantis, jis susimąstė ir žaibiškai pačiuupo pinigą. Atsargiai sulankstė popierinį maišelį, atidarė savo narvo duris ir pamojo eiti kartu. Ėjome link garsų kakofonijos, kurią, pasirodo, skleidė repetuojantis orkestras.

– Šrėderis! Pirmasis smuikas! – parodė jis ir dingo.

Palaukiau, kol orkestrantai padarė pertrauką. Tada puoliau prie vyriškio, kuris, mano supratimu, griežė pirmuoju smuiku. Neatrodė toks atšiaurus, kaip baiminausi. Iškart pradėjau nuo reikalo. Prisistačiau esąs Dinos giminaitis, atvykęs į Berlyną ir norįs su ja susitikti. Nedvejodamas davė maestro adresą.

– Ar ji ten gyvena? – paklausiau nutylėdamas, kad ten jau buvau.

– Taip, – tarė jis ir pasisuko į dirigentą, kuris pasakė kažką, ko aš nesupratau.

Nušiurusi scenos uždanga ir dėmėti kėdžių apmušalai rodė, jog tai – nedidelis trečios klasės teatras. Pagal jį, matyt, ir orkestras.

Vos tik dirigentas pasišalino, paklausiau Šrėderį, ar jis neturėtų laiko šnektelėti. Jis dvejojo, ketinęs pusryčiauti. Pasisiūliau pavaišinti. Jei netoliese esanti kokia vietelė. Bet jis neturėjo tiek laiko. Nekantriai mostelėjo žiūrovų salės link ir ten atsisėdo.

Buvo neaiškaus amžiaus. Siauro veido. Plaukai juodi, su baltu ruožu, einančiu nuo dešinio smilkinio ir siaurėjančiu ties viršugalviu. Atrodė keistokai. Jis pažinojo Diną!

– Ji nebegyvena tuo adresu, kurį minėjote, – tariau.

– Štai kaip, – gūžtelėjo jis.

– Ar ji čia griežė?

– Ne, – nusišypsojo jis, tarsi tokia mintis būtų juokinga.

– Tai iš kur ją pažįstate?

– Ateidavo su ponu Erenstu.

– Kas yra Erenstas?

– Teatro savininkas.

– Ką ji čia veikdavo?

Jis nepatenkintas vėl patraukė pečiais ir žvilgtelėjo į duris.

– Žiūrėdavo spektaklius. Klausydavosi koncertų...

– Koks buvo Erensto vaidmuo?

– Jis ne vaidina, jis braižo ir stato namus, – suirzo jis.

– Norėčiau pasišnekėti su Erenstu!

– Išvykęs.

– Kur?

– Į Paryžių.

– Ar Dina galėjo su juo išvažiuot į Paryžių?

Jis pakraipė galvą. Tada atsuko man nugarą ir kreipėsi į ką tik įėjusį muzikantą. Čiupo stryką ir ėmė griežti. Lyg aš būčiau tuščia vieta.

Suprantama, gali iššvaistyti daug energijos, piktindamasis pasaulio nemandagumu ir kvailybe. Ėjau nuo vieno orkestranto prie kito, klausinėdamas apie Diną ir Erensto adresą Paryžiuje. Leidausi kankinamas prasčiokiškų, neįdomių, nedraugiškų, kvailų žmonių. Grubiai nutašytų ir pasiūtų į šį pasaulį ardyti visų teigiamų ryšių.

Taigi Dina čia lankydavosi! Ateidavo paklaustyti repeticijų. Jų griežimas, matyt, toks pat bjaurus kaip ir kalba, pamaniau išėjęs į gatvę.

Smirdėjo nuotakai, grindiniu trinksėjo vežimų ratai. Prisimčiau, kaip vaikystėje verkdavau iš pykčio ar baimės, ir panorau, kad vėl taip galėčiau. Užuočiau verkęs, pasitiesiau paltą ant grublėtų akmeninių laiptų ir atsėdau.

Paskui slankiojau gatvėmis. Tačiau kai užtekėjo mėnulis ir įsižiebė dujiniai žibintai, vėl atsidūriau prie teatro. Nusipirkau bilietą net nepasidomėjęs, koks spektaklis.

Ne pro šalį būtų turėt sugedusių kiaušinių.

Susiradau vietą. Kai pakilo uždanga, supratau, jog vaidinimo nebus. Orkestrantai sėdėjo scenoje, o ne orkestro duobėje. Atpažinau vieną kitą, matytą per ankstesniąjį apsilankymą. Dirigentą, smuikininką.

Salė buvo apypilnė. Derinamų instrumentų kakofonija akimirksniu ėmė dirginti. Nesupratau, kodėl čia esu. Būtų buvę geriau, jei būčiau patykojęs Šrėderio lauke, viskam pasibaigus.

Už manęs sėdinti moteris be paliovos kažką pasakojo kaimynei. Nugirdau, kad susipažinusi su vyriškiu, kuris esąs toks negrabus ir toks nemokytas, jog ji neapsikentusi. Atsisukau, nes ji mane erzino. Moteris vilkėjo raudoną suknelę nėrinuota krūtine. Gestikuliuojo žieduotomis rankomis ir mano žvilgsnio nepaisė.

Pagaliau salėje sutemo. Moteris už manęs nutilo. Smuikininkas ir kiti griežėjai pakėlė strykus. Jo pečiai nesiderino. Nei prie smuiko, nei prie scenos. Jam reikėjo būti akmenskaldžiu. Mane pralinksmino toks juokingas neatitikimas.

Tada atžengė muzika! Atžengė pas mane.

Orkestras nebuvo trečiaklasis kaip scenos uždanga. Tai supratau dar pirmojoje dalyje, bandydamas atspėti, kas grojama.

Mane įtraukė muzika. Veidų, palinkusių prie instrumentų, nebesiejau su liūdnąja ryto patirtimi. Nebejaučiau neapykantos rankoms, kurios kilo ir leidosi. Sprandams. Pirštams. Šešėliams ant kulisų.

Nes viskas buvo muzika. O muzika buvo ji.

Supratau, kodėl ji pakentė tuos žmones prie instrumentų. Kodėl ateidavo paklausti repeticijų. Senyvas violončelininkas nutrintu švarku išnyko. Vienas po kito pradingo visi orkestrantai. Liko vien skambesys.

Dina sėdėjo ant pakylės su violončele tarp kelių. Stygų rauda liejosi jai iš pilvo. Netikėtai į tuščią kėdę šalia manęs klestelėjo rusas. Skylę galvoje prisidengęs ant šono užsmakta vilkenos kepure, šliejosi į mane ir linksėdamas šypsojosi scenai. Kai nuskambėjo paskutinė dalis, jis pradėjo ploti ir garsiai švilpti. Žmonės atsisukę spoksojo. Tai mane nuramino. Jis buvo prasčiau apsitaisęs nei aš.

Ar mes vieninteliai šį tą supratome? Žinojome, kas ji tokia? Ar tą rudenį viržiai paraudonijo todėl, kad jis nieko nesuprato?

Per pertrauką vėl pamačiau moterį raudona suknele. Tamsūs plaukai dryksojo iš abiejų veido pusių. Atrodė sunkūs, lyg sutepti derva. Ji klausėsi, ką kalba jaunuolis baltomis kelnėmis ir tamsiu švarku. Paskui papurtė galvą, gurkstelėjo iš taurės ir užvertė akis į lubas.

Ne visada gali paaiškinti savo poelgius. Įžengiau į šviesos ratą aplink ją. Tarp jos ir vyriškio. Ir šiurkščia kalba, nuo kurios buvau toks pavargęs, tariau:

– Atsiprašau, ar kartais nepažįstate ponios Dinos Mèr?

Iš pradžių ji tik žiūrėjo į mane. Tačiau kai kavalierius pabandė įsisprausti tarp mūsų pečiais ir mimika, ji tarsi pabudo.

– Ne, – bemaž draugiškai atsakė.

– Kas jūs? – sudirgęs paklausė kavalierius.

Buvo galima jo nematyti.

– Jūs tuo tikra?

– Taip, – atsakė ji. Bet šypsojosi. Dantys nelygūs, ant skruos-to pernelyg didelis apgamas. Pati ganėtinai aukšta. Įžūliai išriesti antakiai ir per daug prisidažiusi. Vis tiek atrodė graži.

– Ar toji moteris turėjo čia šįvakar būti? – paklausė ji ir su-tramdė kavalierių, imdama jam už rankos.

Tarp mudviejų pajutau jėgų lauką.

– Taip, – atsakiau nenuleisdamas nuo jos akių.

– Tuomet linkiu jums sėkmės, – paprastai tarė ji.

– Ji griežia violončele, – pasakiau apimtas panikos, nes pamaciau, kad ji nori nueiti.

– Kaip įdomu. Moterims sunku valdyti tokį instrumentą.

Tada žengiau porą mus skyrusių žingsnelių. Drąsiai paėmiau jai už parankės ir nusivedžiau į šalį nuo tų, su kuriais ji stovėjo.

Skambutis paskelbė antrąją koncerto dalį. Bet mes tebestovėjome šalia raudonos aksominės uždangos ir varstėme vienas kitą žvilgsniais. Ji buvo it raudonas šešėlis ant uždangos. Apsunkau nuo to. Prisipildžiau. Lyg odmaišis – vyno arba aliejaus.

Išsižergiau. Palengvėjo. Pirštais vedžiojau jos alkūnės linkį. Jos oda turėjo vėsaus drėgnumo. Apėmė svaigulys. Nukreipiau savo jėgą per pirštus. Mačiau ir jutau, jog ji priima.

– Esat įžūlokas ir, rodos, ne iš Berlyno, – tyliai pasakė ji.

– Jūs teisi, – tariau. – Norėčiau, kad pažinotumėt tą, kurios ieškau! Ji tamsi ir aukšta kaip jūs. Bendrauja su aktoriais ir muzikantais.

– Toji moteris, kurios ieškote, ar ji jūsų... mylimoji? – paklausė ji, o paskutinį žodį ištarė įkvėpdama.

Nesunku suprasti, kodėl jos tokie įžūlūs antakiai.

– Ne, draugė.

– Ar nesutarėt, kur susitikti?

– Ne. Aš praradau ją. Seniai.

– Draugai juk neprarandami, – pasakė ji.

Pajutau, jog kažką sužadinau. Ne vien smalsumą. Ji alsavo kažkaip ypatingai. Kalbėjau žiūrėdamas jai į akis, suėmęs už abiejų rankų. Jos buvo minkštos. Tokio minkštumo, kurio visada pasiilgsti.

– Man kitaip!

– Kas jūs? Atrodote šiek tiek nemandagus, – sušnibždėjo ji, bet rankų neatitraukė.

– Ir pats nežinau, – atsakiau.

– Atrodote truputį pamišęs. Pasitikintis savim, bet keistokas...
Primenate man vieną žmogų, kurį...

Nuskambėjo dar vienas skambutis. Pamaži nuėjome į salę klausytis paskutinės dalies.

Kai atsisédome, jos ranka tamsoje paglostė man sprandą. Ji pasakė kažką moteriai, kuri sédėjo šalia. Manęs tai neerzino. Iš lėto atsisukau, norédamas sutikti jos žvilgsnį. Tačiau tamsa užgesino jos akių šviesą. Mano šnervės gaudė kiekvieną jos kvėpalų dvelk-telėjimą. Prasižiojau norédamas jų daugiau. Gėriau juos. Rijau.

Tada užgriežė smuikai, violončelės, suskambo pučiamieji.

Apie rusą negalvojau. Nepastebėjau, ar jis tebėr šalia. Tačiau Dina sédėjo ant pakylos, apsivilkusi žaliają kelioninį kostiumėlį plačiu sijonu. Išskėstomis šlaunimis ir uždaru veidu.

Kol jos šokantys pirštai liejo į mane muziką, nuo jos vienas po kito nėrėsi drabužiai ir skriejo į lubas. Ten daugybe rankų juos gaudė křištoliniai sietynai. Galiausiai ji liko sédėti vienais apatiniais, prasegta krūtine.

Šėšėliai nuo Dinos drabužių krito ant žiūrovų salėje, bet jie to nepastebėjo. Kažkas sukosėjo. Muzika tai kilo, tai leidosi. Nebuvau vienas. Miestas galbūt nedraugiškas ir purvinas. Žmonės – groteskiški, šiurkštūs ir nepatikimi.

Tačiau už manęs sédėjo moteris raudonu apdaru.

Muzika ne tik liejosi iš instrumentų, ji buvo mano klubuose. Odoje. Kirkšnyse. Užuođžiau drabužius, kurie sviro žemyn nuo sietynų. Užuođžiau raudonąją už nugaros. Mano šnervės išsiplė-tė. Atkraginau galvą ir užsimerkiau.

Per plojimus pajutau ant peties jos prisilietimą. Kai pakėliau ranką ir paėmiau kortelę, nuo tamsių sietynų nukrito Dinos drabu-žiai. Apklojo mane. Paimdamas spustelėjau jai pirštų galiukus.

Tada išsikapanojau iš kvapnaus drabužių gniutulo ir vėl ėmiau ploti.

– Ketvirtadienį, penktą valandą, – šnipštelėjo ji pakildama ir leidosi pasroviui.

Eidamas užmečiau akį į programėlę kažkieno rankoje. Mocartas.

Dina greitai susirankiojo aptrintas natas, nulipo nuo pakylos, palikdama violončelę, ir išlydėjo mane per minią. Lengvai supleveno jos apatiniai, ir ji išnyko. Kvepalai tie patys kaip ir moters raudona suknele.

Vizitinėje kortelėje buvo parašyta „Ponia Birtė Šulc“. Adresas man nieko nesakė. Buvau nepažįstamam mieste.

Smuikininko nebuvo matyti. Nuėjau į užkulisius ir pasiteiravau. Kiti pasakė, kad jau išėjęs. Beje, kam jis man?

Galėjai įsivaizduoti esąs laivas pakeltomis burėmis, pučiant stipriam šoniniam vėjui. Reikėjo arba manevruoti neskaičiuojant laiko, arba uždaryti liukus ir atsiduoti gaivalams. Kilis atrodė sunkus. Kita galimybė – pripažinti, jog nesi jūrininkas. Tačiau, turėdamas galvoje Anderso patarimus dėl moterų ir laivų, supratau, jog geriausia manevruoti.

Tad laukiau ketvirtadienio, visu kūnu jausdamas savotišką triumfą.

Galima buvo be galo piktintis tuo, kad ji pamynė bet kokį padorumą, vizitinę kortelę duodama visiškai nepažįstamam vyržiškiui. Tačiau kūne slypėjo per daug veržlios ir vienišos jėgos. Nuspręsta.

Buvau pasmerktas bastytis po šį miestą ir ieškoti.

Nusisamdžiau vežimaitį. Ponia Birtė Šulc gyveno pilaitėje miesto pakrašty. Namą supo dideli medžiai ir erškėčių brūzgnynai. Kiemo vartų viršus su smagais. Ponia Birtė, matyt, taip pat spygliuota.